

veikt atkārtotu skaidras naudas darījumu ar attiecīgo partneri, tad ir pamats uzskatīt, ka Valsts ieņēmumu dienests nepamatoti paplašina likuma „Par nodokļiem un nodevām” 30.panta pirmajā daļā ietvertās termiņa robežas – iepriekšējā mēneša laikā līdz divpadsmit mēnešiem. Valsts ieņēmumu dienests nosaka soda sankcijas, bet nesniedz paskaidrojumus, kādā veidā nodokļu maksātājam jārikojas, lai izvairītos no šīs skaidras naudas darījumu veikšanas normas pārkāpuma.

Iesniedzējs norāda, ka iepriekšējā vēstulē tika uzdots konkrēts jautājums, vai skaidrās naudas lietošanas aizliegumam termiņš ir viens mēnesis vai gads vai kaut kāds mistisks laika periods. Iesniedzējs ir neizpratnē par sniegto atbildi, kurā teikts „Iesniegumā Iesniedzējs uzdod vispārīga rakstura jautājumu un vēlas noskaidrot, vai skaidrās naudas lietošanas aizliegumam termiņš ir viens mēnesis, gads vai cits laika periods. Iesniedzēja iesniegumā sniegtā informācija nerada skaidru priekšstatu par to, kādā konkrētā tiesiskā situācijā Iesniedzējs atrodas un kāds ir Iesniedzēja saimnieciskās darbības veids, uz kuru attiecas likuma „Par nodokļiem un nodevām” 30.panta pirmās daļas piemērošana.” Uz konkrēto jautājumu faktiski netika sniegta atbilde.

Papildus informācijai Iesniedzējs norāda konkrētu piemēru (kas pēc būtības ir Iesniedzējas konkrētās tiesiskās situācijas faktu izklāsts un pamatojoties uz kuru Valsts ieņēmumu dienests var sniegt uzziņu).

Ināra Rāviņa kā Iesniedzēja valdes locekle savai firmai 2012.gada 2.maijā, noslēdzot aizdevuma līgumu Nr.1 iemaksāja skaidrā naudā uzņēmuma kasē 2500 latus saimnieciskās darbības vajadzībām, 2012.gada 5.jūnijā aizdevuma līgums N.2 summa 2500 latu, 2012.gada 7.jūlijā aizdevuma līgums Nr.3 summa 2000 latu, 2012.gada 3.augustā aizdevuma līgums Nr.4 summa 3000 latu. Visas summas iemaksātas uzņēmuma kasē skaidrā naudā. Paredzams noslēgt aizdevuma līgumu Nr.5 aizdevuma summu 500 latu 2012.gada septembrī, iemaksājot skaidrā naudā uzņēmuma kasē.

Ņemot vērā minēto Iesniedzējs uzdod šādus jautājumus.

1. Vai šajā situācijā tiek pārkāpts 10 000 latu skaidras naudas ierobežojums, ņemot vērā iepriekš izklāstītās likumdošanas normas.
2. Vai ir jādeklarē šajā situācijā saņemtie aizdevumi skaidrā naudā ar fizisko personu.
3. Vai pie pārbaudes šie dažādie līgumi, kas ir katrs par sevi atsevišķs darījums tiks summēti kopā un piemērotas soda sankcijas.
4. Vai atgriežot aizdevumus skaidrā naudā tādās pašās summās un valūtā šie – atgriešanas darījumi tiks summēti kopā ar saņemtajiem aizdevumiem.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 98.panta pirmo daļu privātpersonai ir tiesības saņemt uzziņu par savām tiesībām konkrētajā tiesiskajā situācijā.

Administratīvā procesa likuma 98.panta trešajā daļā noteikts, ka iesniegumā par uzziņu ietver:

- 1) faktu aprakstu;
- 2) no minētajiem faktiem izrietošu konkrētu jautājumu, atbilde uz kuru ir atkarīga no to juridiska vērtējuma;

3) paskaidrojumu, kādēļ šāda uzziņa nepieciešama;

4) pēc iesniedzēja ieskata – arī juridiskus apsvērumus.

Administratīvā rajona tiesa 2010.gada 25.novembra spriedumā lietā Nr.A42768609 ir atzinusi, ka „APL nedod konkrētu uzziņas definīciju, taču tiesu praksē Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments ir sniedzis skaidrojumu par uzziņas būtību un mērķi publiski tiesiskajās attiecībās.

Uzziņa ir veids, kā persona, pirms vēl valsts nav nodibinājusi publiski tiesiskās attiecības administratīvā akta veidā (tātad, realizējot publisko varu), var uzzināt kompetentās iestādes viedokli attiecīgajā jautājumā. Uzziņa ir iestādes atbilde uz uzdoto jautājumu par to, kā konkrētajos apstākļos ir piemērojamas tiesību normas. Caur tiesībām uz uzziņu persona īsteno tai Latvijas Republikas Satversmes 90.pantā garantētās tiesības zināt savas tiesības, kas ir vērstas uz tiesiskās noteiktības un tiesiskās skaidrības nodrošināšanu. Šīs tiesības īstenošanas rezultātā persona var plānot savu rīcību, nebaidoties, vai pati ir pareizi sapratusi tiesību normas (sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2008.gada 14.februāra sprieduma lietā SKA-34/2008 13.punktu).

No minētā secināms, ka pamats uzziņas saņemšanai ir divu faktoru esamība vienlaicīgi, proti, pirmkārt, konkrēti fakti un apstākļi, nevis vispārīgs situācijas raksturojums, un, otrkārt, skaidrojamā tiesību norma, kas tā vai citādi piemērojama konkrētajā faktiskajā situācijā. Tikai šādā gadījumā var būt runa par konkrētu tiesisku situāciju.”

Ievērojot iepriekš norādīto, ka Iesniedzēja 2012.gada 7.augusta iesniegums neatbilst Administratīvā procesa likuma 98.panta trešās daļas 1.punkta prasībām, un tikai Iesniedzēja 2012.gada 3.septembra vēstule par papildus sniegto informāciju ir atzīstama par Administratīvā procesa likuma 98.panta trešās daļas prasībām atbilstoši noformētu iesniegumu par uzziņu, uzziņa sniedzama, pamatojoties uz Iesniedzēja 2012.gada 3.septembra vēstulē par papildus sniegto informāciju ietvertu faktu aprakstu un no minētajiem faktiem izrietošajiem konkrētajiem jautājumiem.

Ņemot vērā minēto, Valsts ieņēmumu dienests, izvērtējot Iesniedzēja 2012.gada 3.septembra vēstulē par papildus sniegto informāciju izklāstīto faktu aprakstu un no minētajiem faktiem izrietošos konkrētos jautājumus, atbildes uz kuriem ir atkarīgas no to juridiska vērtējuma, sniedz šādu uzziņu.

Attiecībā uz iesniegumā uzdoto pirmo un trešo jautājumu informējam.

Civillikuma 1403.pants nosaka, ka tiesisks darījums ir atļautā kārtā izdarīta darbība tiesisku attiecību nodibināšanai, pārgrozīšanai vai izbeigšanai.

Atbilstoši likuma „Par nodokļiem un nodevām” 1.panta 11.punktā noteiktajam darījums ir darbība tiesisku attiecību nodibināšanai, grozīšanai, turpināšanai vai izbeigšanai.

Saskaņā ar likuma „Par nodokļiem un nodevām” 30.panta pirmajā daļā noteikto nodokļu maksātāji, izņemot fiziskās personas, kuras nav individuālie komersanti, katru mēnesi līdz 15.datumam Ministru kabineta noteiktajā kārtībā deklarē visus iepriekšējā mēneša laikā savstarpēji skaidrā naudā veiktos darījumus (neatkarīgi no tā, vai darījums notiek vienā operācijā vai vairākās operācijās), kuru summa pārsniedz 3000 latu. Nodokļu maksātājiem, izņemot fiziskās personas,

kuras nav individuālie komersanti, nav atļauts veikt skaidrā naudā darījumus, kuru summa pārsniedz 10 000 latu (neatkarīgi no tā, vai darījums notiek vienā operācijā vai vairākās operācijās).

Savukārt saskaņā ar likuma „Par nodokļiem un nodevām” pārejas noteikumu 142.punktu 2013.gada 1.janvārī stāsies spēkā grozījums likuma „Par nodokļiem un nodevām” 30.panta pirmajā daļā (izdarīti grozījumi ar Saeimā 2012.gada 21.jūnijā pieņemto likumu „Grozījumi likumā „Par nodokļiem un nodevām””), kas noteiks, ka nodokļu maksātāji, izņemot fiziskās personas, kuras nav individuālie komersanti, katru mēnesi līdz 15.datumam Ministru kabineta noteiktajā kārtībā deklarē visus iepriekšējā mēneša laikā savstarpēji skaidrā naudā veiktos darījumus (neatkarīgi no tā, vai darījums notiek vienā operācijā vai vairākās operācijās), kuru summa pārsniedz 1000 latu. Nodokļu maksātājiem, izņemot fiziskās personas, kuras nav individuālie komersanti, nav atļauts veikt skaidrā naudā darījumus, kuru summa pārsniedz 5 000 latu (neatkarīgi no tā, vai darījums notiek vienā operācijā vai vairākās operācijās).

Tādējādi nodokļu maksātājiem no 2013.gada 1.janvāra nebūs atļauts veikt skaidrā naudā darījumus, kuru summa pārsniegs 5 000 latu.

Paskaidrojam, ka saskaņā ar likuma „Par nodokļiem un nodevām” 30.panta pirmajā daļā noteikto nodokļu maksātājiem nav atļauts veikt skaidrā naudā darījumus, kura summa pārsniedz 10 000 latu (ar 2013.gada 1.janvāri darījumus, kuru summa pārsniegs 5 000 latu), neatkarīgi no tā, kas ir darījuma partneris un kādā laika periodā darījums tiek veikts.

Minētais aizliegums nodokļu maksātājiem veikt skaidrā naudā darījumus, kuru summa pārsniedz 10 000 latu, ir attiecināms uz katru atsevišķu darījumu ar vienu darījuma partneri, un nav attiecināms uz darījuma veikšanu noteiktā periodā, bet uz darījumu kopumā, neatkarīgi no tā, vai darījums notiek vienā operācijā vai vairākās operācijās.

Tātad nodokļu maksātājiem nav atļauts veikt darījumus skaidrā naudā ar vienu darījuma partneri, kuru summa pārsniedz 10 000 latu. Savukārt, ja viena darījuma kopējā summa (neatkarīgi no tā, vai darījums notiek vienā vai vairākās operācijās) ar vienu darījuma partneri sasniedz 10 000 latu, neatkarīgi no tā, kādā laika posmā darījums tiek veikts, tad citas konkrētā darījuma operācijas skaidrā naudā ar konkrēto darījuma partneri nedrīkst veikt.

Norādām, ka, tā kā saskaņā ar iesniegumā sniegto faktu aprakstu konkrētajā tiesiskajā situācijā ar nelielu laika starpību noslēgtajos līgumos sakrīt darījuma būtiskās sastāvdaļas – darījuma priekšmets, darījuma dalībnieki un citi līguma nosacījumi, bet atšķiras tikai darījuma summas apmērs, tad likuma „Par nodokļiem un nodevām” izpratnē iesniegumā aprakstītie aizdevuma līgumi uzskatāmi par vienu darījumu vairākās operācijās, tādējādi pēc būtības ir noticis viens darījums. Līdz ar to iesniegumā minētajos aizdevuma līgumos norādītās summas tiks summētas kopā.

Tātad, saņemot aizdevumu skaidrā naudā iesniegumā norādītajā veidā un termiņos, netiks ievērotas likuma „Par nodokļiem un nodevām” 30.panta pirmajā daļā noteiktās prasības par ierobežojumiem veikt skaidrā naudā darījumus, kuru summa pārsniedz 10 000 latu.

Līdz ar to, veicot nodokļu kontroles pasākumus un konstatējot likuma „Par nodokļiem un nodevām” 30.panta noteikto ierobežojumu neievērošanu, var tikt piemērotas normatīvajos aktos noteiktās soda sankcijas.

Attiecībā uz iesniegumā uzdoto otro jautājumu informējam.

Kā iepriekš norādīts, likuma „Par nodokļiem un nodevām” 30.panta pirmajā daļā noteikts nodokļu maksātāju, izņemot fiziskās personas, kuras nav individuālie komersanti, pienākums katru mēnesi deklarēt visus iepriekšējā mēneša laikā savstarpēji skaidrā naudā veiktos darījumus, kuru summa pārsniedz 3000 latu.

Likuma „Par nodokļiem un nodevām” 30.panta 1.¹ daļā noteikts, ka šā panta pirmajā daļā noteiktais skaidrās naudas ierobežojums, kā arī skaidrā naudā veikto darījumu deklarēšanas pienākums attiecas arī uz fiziskajām personām, kuras reģistrējušās Valsts ieņēmumu dienestā kā saimnieciskās darbības veicējas un veic skaidrās naudas darījumus saimnieciskās darbības ietvaros.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2007.gada 10.aprīļa noteikumu Nr.237 „Skaidrā naudā veikto darījumu deklarēšanas noteikumi” 1.punktā noteikto noteikumi nosaka kārtību, kādā nodokļu maksātāji, izņemot fiziskās personas, kuras nav individuālie komersanti un kuras nav reģistrējušās Valsts ieņēmumu dienestā kā saimnieciskās darbības veicēji (turpmāk – darījuma dalībnieki), katru mēnesi deklarē savstarpējos skaidrā naudā veiktos darījumus.

Tādējādi Iesniedzējam veiktie darījumi skaidrā naudā ar fizisku personu, kura nav individuālais komersants un kura nav reģistrējusies Valsts ieņēmumu dienestā kā saimnieciskās darbības veicēja, nav jādeklarē.

Turklāt likuma „Par nodokļiem un nodevām” 30.panta pirmās daļas pirmajā teikumā noteiktais laika periods (iepriekšējais mēnesis), par kuru jāveic savstarpēji skaidrā naudā veikto darījumu deklarēšana, neattiecas uz likuma „Par nodokļiem un nodevām” 30.panta pirmās daļas otrajā teikumā noteikto aizliegumu par darījumu veikšanu skaidrās naudā, ja summa pārsniedz 10 000 latu.

Vēršam uzmanību, ka saskaņā ar likuma „Par nodokļiem un nodevām” pārejas noteikumu 142.punktu 2013.gada 1.janvārī stāsies spēkā likuma „Par nodokļiem un nodevām” 30.panta septītā daļa (izdarīti grozījumi ar Saeimā 2012.gada 21.jūnijā pieņemto likumu „Grozījumi likumā „Par nodokļiem un nodevām””), kurā noteikts, ka nodokļu maksātāji, kas veic saimniecisko darbību, Ministru kabineta noteiktajā kārtībā līdz taksācijas gadam sekojošā gada 1.februārim deklarē visus iepriekšējā gada laikā skaidrā naudā veiktos darījumus ar fiziskajām personām, kurām atbilstoši nodokļu jomu reglamentējošiem normatīvajiem aktiem nav jāreģistrē saimnieciskā darbība, ja viena darījuma summa vienā operācijā ar katru darījuma partneri pārsniedz 2000 latu. Minētais neattiecas uz skaidrā naudā veiktajiem darījumiem (izmaksātajiem laimestiem), par kuriem nodokļu maksātājs Valsts ieņēmumu dienestam iesniedz paziņojumu saskaņā ar likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 17.panta 11.¹ daļā noteikto.

Tādējādi nodokļu maksātājiem, kas veic saimniecisko darbību, Ministru kabineta noteiktajā kārtībā līdz 2014.gada 1.februārim būs jādeklarē visus 2013.gada laikā skaidrā naudā veiktos darījumus ar fiziskajām personām, kurām atbilstoši nodokļu jomu reglamentējošiem normatīvajiem aktiem nav jāreģistrē

saimnieciskā darbība, ja viena darījuma summa vienā operācijā ar katru darījuma partneri pārsniedz 2000 latu.

Attiecībā uz iesniegumā uzdoto ceturto jautājumu informējam.

Civillikuma 1934.pantā noteikts, ka ar aizdevuma līgumu jāsaprot zināma daudzuma atvietojamu lietu nodošana īpašumā, ar pienākumu atdot saņemto tādā pašā daudzumā un tādās pašas šķiras un labuma lietās.

Tādējādi, ņemot vērā to, ka likuma „Par nodokļiem un nodevām” 30.panta pirmajā daļā noteiktais aizliegums nodokļu maksātājiem veikt skaidrā naudā darījumus, kuru summa pārsniedz 10 000 latu, ir attiecināms uz katru atsevišķu darījumu ar vienu darījuma partneri, un nav attiecināms uz darījuma veikšanu noteiktā periodā, bet uz darījumu kopumā, neatkarīgi no tā, vai darījums notiek vienā operācijā vai vairākās operācijās, tad saskaņā ar aizdevuma līgumu konkrētas naudas summas nodošana uz laiku darījuma partnerim un tās atdošana tādā pašā daudzumā ir viens darījums. Līdz ar to Iesniedzējam, atgriežot aizdevējam saņemtos aizdevumus skaidrā naudā tādās pašās summās kā saņemts aizdevums, šie skaidrās naudas atgriešanas darījumi jāsummē kopā ar saņemtajiem aizdevumiem. Tātad kopējā darījuma summa (izsniegtā aizdevuma un šī aizdevuma atmaksa) nedrīkst pārsniegt 10 000 latu.

Sniedzot uzziņu, tika izmantotas šādas tiesību normas: Civillikuma 1403. un 1934.pants; likuma „Par nodokļiem un nodevām” 1.panta 11.punkts, 30.panta pirmā daļa, 1.¹daļa un septītā daļa; Ministru kabineta 2007.gada 10.aprīļa noteikumu Nr.237 „Skaidrā naudā veikto darījumu deklarēšanas noteikumi” 1.punkts.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 101.panta ceturtajai daļai uzziņu var apstrīdēt augstākā iestādē. Ja augstākas iestādes nav vai tā ir Ministru kabinets, tad uzziņa nav apstrīdama. Tā nav pārsūdzama tiesā. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 1.panta otro daļu augstāka iestāde ir tiesību subjekts, tā struktūrvienība vai amatpersona, kas hierarhiskā kārtībā var dot rīkojumu iestādei vai atcelt tās lēmumu. Ņemot vērā to, ka Valsts ieņēmumu dienestam attiecībā uz uzziņu apstrīdēšanu nav augstākas iestādes, šī uzziņa nav apstrīdama un pārsūdzama.

Ģenerāldirektore

N.Jezdakova

Kica 67028872